

РОЗДІЛ ІV. ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 37.013.42

М. І. Бабкіна

Національний університет «Львівська політехніка»

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ПРОЕКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

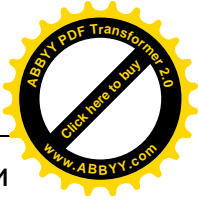
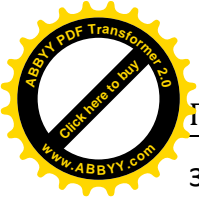
У статті розглянуто значення інформаційного забезпечення у процесі проектної діяльності студентів. Визначено типи і форми інформації в чітко спланованій інформаційній діяльності. Акцентовано на формуванні в студентів умінь і навичок пошуково-аналітичної обробки інформації та її ефективного використання в процесі реалізації конкретного проекту.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, проектна діяльність, інформаційний продукт, первинний і вторинний документ.

Постановка проблеми. Щоденна практика діяльності людини, розв'язання проблем у будь-якій сфері потребує постійного інформаційного забезпечення, яке розглядаємо як систематизований порядок дій, спрямований на пошук, аналіз, обробку, зберігання, висвітлення, передавання необхідної інформації до її користувачів. Це дає змогу прогнозувати результати діяльності і створювати інформаційний продукт. Але для цього необхідні певні вміння і навички. Мова йде про вміння пошуку, аналізу, обробки інформації та використання інформаційного ресурсу і систем інформаційних комунікацій.

Безпосередній зв'язок з використанням інформаційних ресурсів і комунікацій має проектна діяльність студентів. Реалізація мети і завдань конкретного проекту передбачає відповідне інформаційне забезпечення. Актуальність проблеми полягає в тому, щоб сформувати у студентів уміння здобувати, систематизувати та аналізувати інформацію, яку вони будуть застосовувати у процесі проектної діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Основи інформаційних досліджень, пошук й обробка інформації, застосування інформаційних технологій у навчально-дослідницькій діяльності висвітлили у своїх працях Т. Волкова, М. Жалдак, В. Курбатов, Н. Кушнарєнко, В. Мороз, О. Романишина, Г. Сілкова, Н. Солопова, А. Соляник, А. Суханов, В. Удалова, Л. Хромченко, В. Цимбалюк та ін. Проектна технологія як сукупність навчально-пізнавальних прийомів, спрямованих на інтелектуальний, творчий і соціальний розвиток молоді, розкрита в дослідженнях М. Голубенко, П. Кендзьора, Н. Котеланець, В. Курбатова, Е. Полата, О. Пометун, Н. Солопової та ін. Однак більшої уваги потребують дослідження проблеми формування у студентів уміння

застосовувати інформаційні ресурси, систематизувати та опрацьовувати здобуту інформацію у процесі проектної діяльності.

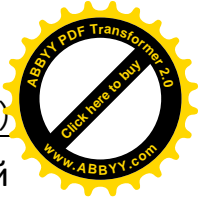
Мета статті – дослідити значення інформаційного забезпечення в проектній діяльності студентів, формування у студентів умінь і навичок пошуково-аналітичної обробки інформації та її ефективного використання у процесі реалізації конкретного проекту.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що застосування різноманітних методик з метою розв'язання конкретних проблем створює відповідну технологію діяльності, яка втілюється у практичних діях. Будь-яка технологія вимагає певної програми, своєрідного інформаційного алгоритму, який окреслює межі досліджуваної теми та формує послідовність практичних дій. Це дасть змогу уникнути системних розпорошень, відступів від основної мети та завдань, сформованих відповідно до конкретного проекту.

Проектну діяльність розглядаємо як освітню технологію, яка є сукупністю навчально-пізнавальних та дослідницьких прийомів, за допомогою яких студенти набувають знання, уміння і навички самостійно планувати та реалізовувати практичні завдання, створювати інформаційний продукт своєї діяльності з обов'язковою його презентацією. Метод проектів – це сукупність прийомів і дій у їх певній послідовності з метою розв'язання конкретної проблеми та оформлення її у вигляді кінцевого продукту [6].

Проектна діяльність студентів спрямована на вирішення таких психолого-педагогічних і соціальних завдань, як розвиток пізнавальних інтересів, інтелектуальних і творчих здібностей студентів, їх соціальне становлення, розвиток низки ключових компетентностей (комунікативної, кооперативної, інформаційної тощо). На думку Дж. Джонсона, проектна діяльність набуває особистої значущості, оскільки у процесі оволодіння нею проявляються вміння враховувати і долати перешкоди для досягнення цілей проекту, формується стійка підпорядкованість мотивів, при цьому активна самодіяльність у навчальному процесі сприяє творчому і соціальному становленню особистості [2].

Практична значущість проектної діяльності очевидна. Вона дає змогу сформувати у студентів навички науково-дослідницької діяльності, уміння сформулювати, вивчити, обговорити та вирішити конкретне практичне завдання. Крім того, проектна діяльність передбачає відповідні етапи її реалізації: вибір проблеми; планування діяльності; прогнозування результатів; збір інформації; дослідження і вирішення проблеми; представлення результатів своєї діяльності перед аудиторією [1].

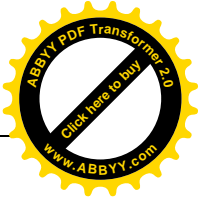
Технологія проектної діяльності стимулює активний пізнавальний процес, який неможливий без застосування навичок роботи з різними джерелами інформації, формує вміння опрацьовувати та узагальнювати здобуту інформацію, активізує соціальні контакти. У процесі соціальних контактів створюється навчально-дослідницьке співтовариство людей, які володіють певними знаннями, готові здобувати нові знання у процесі спільної пізнавальної діяльності. Як зазначив Дж. Дьюї, знання повинні розширювати світогляд за рахунок нових фактів, ідей, нової інформації. А основна мета навчання полягає в підготовці молоді до майбутніх обов'язків і життєвих успіхів шляхом організованого набуття інформації й вироблення практичних навичок [3].

Без інформаційного забезпечення неможливо втілити будь-який задум. У процесі реалізації проектів – це усвідомлена, цілеспрямована діяльність, яка має конкретну практичну мету і передбачає створення кінцевого інформаційного продукту. Розглядаючи проектну діяльність з точки зору інформаційної складової, необхідно зауважити, що мета будь-якого проекту полягає не тільки в реалізації конкретних дій, але й у реалізації інформативної потреби учасників проекту: дослідження, пошуку, систематизації та узагальнення явищ і фактів, що стосуються конкретної проблеми, пропозицій та шляхів її подолання, створення єдиного комунікативного простору між учасниками проекту.

Проектна діяльність потребує відповідного інформаційного забезпечення, яке створюється завдяки чітко спланованій інформаційній діяльності. Інформаційна діяльність розглядається як комплекс дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб та інтересів суб'єктів суспільних відносин. В іншій аналітичній інтерпретації до інформаційної діяльності можна включити діяльність людини, пов'язану з процесами отримання, перетворення, накопичення і передачі інформації. Як зазначено в Законі України «Про інформацію», основними видами інформаційної діяльності є створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації (будь-яких відомостей та даних, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді) [4].

У процесі реалізації проектів під інформаційною діяльністю розуміємо насамперед сукупність дій учасників конкретного проекту, спрямованих на інформаційне забезпечення його завдань та мети:

- пошук необхідної інформації;
- створення баз даних з певної тематики;

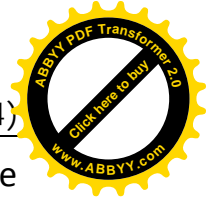
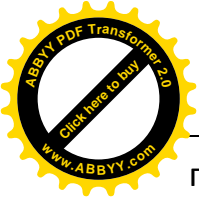
- пошуково-аналітична обробка здобутої інформації;
- створення умов для ефективного використання інформації;
- зберігання інформації.

Ефективність реалізації інформаційної діяльності, якщо її розглядати крізь призму проектної діяльності, полягає в чіткому розумінні кінцевого результату (мети та завдання проекту); присутності суб'єктів діяльності (студенти, залучені до процесу реалізації конкретного проекту); визначенні об'єкта, на який скеровані зусилля щодо виконання проектних завдань; наявності джерел, форм і методів виконання мети та завдань конкретного проекту (процес інформаційної діяльності); створенні інформаційного продукту та його презентації (результат проектної діяльності).

Процес реалізації мети та завдань проекту передбачає збір інформації з інформаційних потоків і відповідне її опрацювання. Для цього студентам необхідно розрізняти різні типи інформації:

- документна (зафіксована на матеріальному носії);
- документографічна (її об'єктом є документ, його частина чи сукупність документів, що описують будь-який документ);
- фактографічна (інформація, яка подає характеристику певного факту, події тощо);
- концептографічна (інформація, яка містить характеристики певних ідей, думок, концепцій, поглядів, уявлень про факти, проблему, явище тощо);
- бібліографічна (інформація, яка містить відомості про документ чи його частину, документний потік, масив, ресурс, фонд) [5].

Здобута інформація у формі документів потребує ретельного опрацювання, аналітичного відбору та критичної оцінки, узагальнення та систематизації відповідно до потреб реалізації цілей та завдань конкретного проекту. Студентам варто застосувати метод інформаційного аналізу і синтезу, а також провести відповідну підготовку й оформлення отриманих інформаційних документів. Процес збирання, пошуку та отримання інформації у процесі реалізації проектів безпосередньо пов'язаний з інформаційною діяльністю. Результатом цієї діяльності є створення відповідних баз даних здобутої інформації, різноманітних офіційних документів, висновків і результатів проведених опитувань, експертних висновків фахових установ та окремих фахівців, задукоментованих телефонних перемовин, результатів соціологічних опитувань, «розшифровок» у письмовій чи електронній формі, інтерв'ю та інших документів, що стосуються конкретної проблеми, явища чи факту і є

предметом проектного дослідження. Накопичені матеріали – це своєрідний інформаційний продукт, який буде забезпечувати інформаційну потребу учасників конкретного проекту.

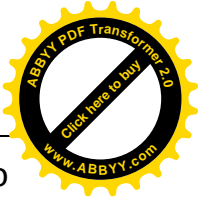
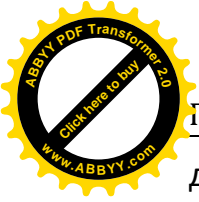
Здобута інформація потребує аналітичного опрацювання з метою виявлення необхідних відомостей і даних, їх порівняння з інформаційними потребами, а також відповідного узагальнення та систематизації. Варто наголосити на тому, що під узагальненнями ми розуміємо процес мисленнєвого виділення властивостей, що характерні для певних предметів, подій, суспільних явищ тощо. На основі цих узагальнень студенти, які залучені до проектної діяльності, будуть засвоювати конкретні поняття, явища, теорії, ідеї та практичні навички. Процес узагальнення дасть їм можливість у своїх висновках перейти від одиничного до загального. Щодо систематизації, то студентам варто її розуміти як спосіб вибудови та організацію здобутих знань про певні події, явища, факти з проблеми конкретного проектного дослідження в певну систему за обраним принципом, який дасть змогу виокремити окремі компоненти і вказати на взаємозв'язки між ними. До того ж необхідно скеровувати студентів на застосування всіх відомих форм пізнавальної діяльності під час обробки, узагальнення та систематизації отриманої інформації: об'єднувати аналіз із синтезом, зіставлення з протиставленням, активно використовувати аналогію.

Для глибшого розуміння сфери та рівня застосування здобутої інформації студентам потрібно вміти розрізняти існуючу класифікацію документів. Як зазначено в Законі України «Про інформацію», документ – це матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання в часі та просторі [4]. За рівнем узагальнення інформації документи поділяються на первинні і вторинні [5]. Необхідно зауважити, що цей поділ є достатньо умовним.

До первинних документів належать документи, які створені безпосередньо автором, де відображено факти, події, явища реальної дійсності, думки автора, результати дослідження, розробок тощо. Вони викладені автором у письмовій або електронній формі. У проектній діяльності ці документи будуть відображати результат пошукової, творчої, науково-дослідницької роботи учасників проекту.

Вторинні (інформаційні) документи – це акумульований аналітичний результат узагальнення, систематизації, класифікації одного чи кількох первинних документів. Вторинні документи представлені у формі анотацій, рефератів, описів, бібліографічних оглядів, звітів тощо. У процесі проектної

діяльності вони призначені для того, щоб інформувати студентів про існуючі первинні документи за темою конкретного проекту та полегшити студентам роботу з різними інформаційними потоками, масивом документів, накопиченням результатів опитувань, досліджень тощо.

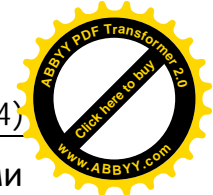
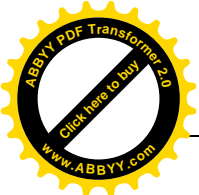
Первинні документи називають вихідними. Вони служать для створення похідного, тобто вторинного документа [5]. Наведена класифікація дозволить зорієнтуватися студентам у роботі над реалізацією проектів щодо характеру викладеної інформації, допоможе здійснити логічний аналіз документа. Подальший аналіз первинних та вторинних документів, здобутих та створених у процесі проектної діяльності, дасть можливість студентам отримати об'єктивну оцінку стану досліджуваної проблеми, планувати й реалізовувати роботу над проектом, створювати його кінцевий продукт.

Результат проектної діяльності – презентація її кінцевого продукту. Презентація результатів проектної діяльності перед широкою аудиторією – неодмінна умова роботи над проектом. Говорячи про представлення результатів проектної діяльності, розглянемо ключові поняття, які мають значення для ефективного інформаційного викладу реалізованого проекту – «результат», «результативність», «дієвість» та «ефективність».

Результат проекту – кінцевий підсумок, задля чого були зроблені конкретні дії, відповідно до плану проведення проекту. Результативність у проектній діяльності розглядається як ступінь досягнення поставлених цілей, кінцевих та проміжних показників. Дієвість проведеного проекту насамперед означена конкретними змінами щодо поставлених завдань, які вирішувалися в результаті відповідних практичних заходів. Щодо терміна «ефективність» у контексті отриманих підсумків реалізації проекту, то він розглядається як показник спільної праці у процесі здійснення конкретних заходів з метою реалізації плану проекту.

Кінцевий результат проектної діяльності – створення інформаційного продукту і його презентація. Інформаційний продукт проекту розглядаємо як матеріалізований результат інформаційної діяльності, сукупність інформаційних документів, підготовлених і призначених для реалізації кінцевої мети досліджуваної проблеми.

Основою інформаційного забезпечення в проектній діяльності є інформаційні технології, що забезпечують ефективне використання і створення учасниками проекту інформаційних ресурсів. Ці технології є розмаїттям аудіовізуальних джерел інформації у процесі застосування різних технічних засобів: магнітофона, диктофона, телебачення, комп'ютера, відеосистем тощо.

Процес підготовки конкретного проекту до презентації студентами можна значно полегшити, використовуючи комп'ютерну програму PowerPoint. Ця комп'ютерна програма дозволяє створювати і демонструвати графічні презентації. Створені презентації можуть містити анімацію, звукові супроводи та відеокліпи. Їх демонструють на комп'ютері в локальній мережі, а також за потреби через Internet. PowerPoint дає змогу створити презентацію за допомогою вбудованих майстрів та шаблонів.

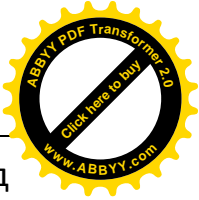
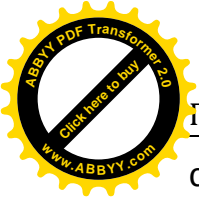
Програма PowerPoint допоможе студентам підготувати виступ, який можна надрукувати на прозорих плівках або на папері, демонструвати на екрані комп'ютера, а також внести в конспект тез презентації конкретного проекту або в комплект матеріалів для роздачі серед запрошеної аудиторії.

Основними елементами презентації є слайди, замітки, видачі. Слайдами називаються чорно-білі і кольорові прозорі плівки для демонстрації на відеоапаратурі, а також зображення, які демонструються на екрані комп'ютера або на мультимедійному проекторі. До кожного слайда додається сторінка заміток, на якій знаходиться зменшена копія слайда і відведене місце для заміток доповідача. Сторінки заміток використовуються в тих випадках, якщо поряд зі слайдами потрібно представити і замітки доповідача. Видачі – короткий зміст презентації, надрукований за двома, трьома або шістьма слайдами на одній сторінці, що допомагає стежити за перебігом презентації.

Програма PowerPoint дає користувачам велику кількість шаблонів презентацій на різні теми. Такі шаблони включають оформлені слайди, у які користувачі вносять отримані інформаційні дані з теми конкретного проектного дослідження.

Висновки. Застосування інформаційних технологій у проектній діяльності полягає у створенні цілісних технологічних систем, спрямованих на пошук, накопичення, обробку, передавання інформаційних даних та представлення інформаційного продукту. Таким чином, об'єктивність здобутої інформації у процесі проектної діяльності студентів значною мірою залежить від відповідного інформаційного забезпечення як комплексу заходів зі збору, опрацювання, систематизації, використання інформації та створення інформаційного продукту з досліджуваної проблеми.

Саме тому інформаційна діяльність розглядається як базова складова у процесі проектної діяльності. Ознайомлення студентів з існуючими типами і формами інформації дасть їм змогу у процесі проектної діяльності виокремити важливих постачальників необхідної інформації з конкретної проблеми дослідження. Отже, досягнення кінцевої мети проекту,

створення інформаційного продукту і представлення його перед аудиторією вимагає постійного інформаційного забезпечення. Тому цей процес потребує формування у студентів знань, умінь і навичок збору, систематизації, аналізу інформації, яку вони будуть використовувати в роботі над проектом.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо у дослідженні методів збору інформації та виокремленні інформаційних потоків у процесі проектної діяльності студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабкіна М. І. Інформаційна типологія в проектній діяльності : метод. посіб. / М. І. Бабкіна. – Львів : ЗУКЦ, ПП НВФ БіАРП, 2008. – 52 с.
2. Джонсон Дж. Методи проектування / Дж. Джонсон. – М., 1986. – 86 с.
3. Дьюї Дж. Досвід і освіта / Джон Дьюї ; [пер. з англ. М. Василечко]. – Львів : Кальварія, 2003. – 84 с.
4. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
5. Кушнарєнко Н. М. Наукова обробка документів / Н. М. Кушнарєнко, В. К. Удалова. – К. : Знання, 2006. – 334 с.
6. Полат Е. С. Метод проектів / Е. С. Полат. – М., 2001.

РЕЗЮМЕ

М. И. Бабкина. Информационное обеспечение в проектной деятельности студентов.

В статье рассмотрено значение информационного обеспечения в процессе проектной деятельности студентов. Определены типы и формы информации в чётко спланированной информационной деятельности. Акцентировано на формировании в студентов умений и навыков поисково-аналитической обработки информации и её эффективного использования в процессе реализации конкретного проекта.

Ключевые слова: информационное обеспечение, проектная деятельность, информационный продукт, первичный и вторичный документы.

SUMMARY

M. Babkina. The dataware of student projecting activity.

In the article the importance of dataware in the process of student projecting activity is considered. The types and forms of information in a clearly planned information activity are defined. The forming of students' skills and abilities in the searching-analytical information processing as well as efficient using of information in a particular project realization are accented.

Key words: dataware, projecting activity, informational product, primary and secondary documents.